

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตามความคิดเห็นของประชาชน : กรณีศึกษาชุมชนตำบลบางรักน้อยอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- ๑) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็นของประชาชน
- ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้นำชุมชนที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ของชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีจำนวน ๔๒๐ คน แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยมีการหาคุณภาพ โดยการหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ ๐.๘๘๗ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one way analysis of variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีการของ LSD. ซึ่งสามารถสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็น ชาย จำนวน ๒๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑ มีอายุระหว่าง ๓๐-๓๙ ปี จำนวน ๑๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๘๐ สถานภาพสมรส จำนวน ๒๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙ มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท จำนวน ๑๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๕๐ มีอายุงานตั้งแต่ ๒๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๑๙ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๓๐ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๒๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙ และมีเงินเดือนระหว่าง ๑๐,๐๐๐-๑๔,๙๙๙ บาท จำนวน ๑๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๙๐

๕.๑.๒ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลัก

พระพุทธศาสนาของชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตาม หลักสัปปริสธรรม ๗ ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน สรุปได้ดังนี้

๑) ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า ผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ด้านหลักธัมมัญญา (รู้จักเหตุ) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๔$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ผู้นำชุมชนมี ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ด้านหลักธัมมัญญา (รู้จักเหตุ) อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒) ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า ผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ด้านหลักอัตตัญญา (รู้จักผล) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๖$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ผู้นำชุมชนมี ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ด้านหลักอัตตัญญา (รู้จักผล) อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๓) ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า ผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ด้านหลักอิตถัญญา (รู้จักตน) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ผู้นำชุมชนมี ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ด้านหลักอิตถัญญา (รู้จักตน) อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔) ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า ผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ด้านหลักมัตตัญญา (รู้จักประมาณ) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๖$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ผู้นำชุมชนมี ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ด้านหลักมัตตัญญา (รู้จักประมาณ) อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ พัฒนาชุมชนตามความจำเป็นของชุมชนนั้น ๆ และใช้งบประมาณแผ่นดินเท่าที่จำเป็นต้องใช้ สำหรับข้ออื่น ๆ ที่เหลือ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๕) ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า ผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตาม หลักสัปปริสธรรม ๗ ด้านหลักกาลัญญา (รู้จักกาลเวลา) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๐$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ผู้นำชุมชนมี ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ด้านหลักกาลัญญา (รู้จักกาลเวลา) อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๖) ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า ผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ด้านหลักปรัญญา (รู้จักชุมชน) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๕$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ผู้นำชุมชนมี ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ด้านหลักปรัญญา (รู้จักชุมชน) อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ รู้ว่าชุมชนมีปัญหอย่างไร สำหรับข้ออื่น ๆ ที่เหลือ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๗) ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า ผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ด้านหลักปรัญญา (รู้จักบุคคล) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๙$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ผู้นำชุมชนมี ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ด้านหลักปรัญญา (รู้จักบุคคล) อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕.๑.๓ การเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนาของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สรุปได้ดังนี้

๑) ประชาชนในชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนาของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีมีแตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒) ประชาชนในชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนาของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน ได้แก่ ต่ำกว่า ๒๐ ปี กับ ๔๐-๔๙ ปี และต่ำกว่า ๒๐ ปี กับ ๕๐-๕๙ ปี ส่วนประชาชนในอายุระดับอื่น ๆ มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีมีแตกต่างกัน

๓) ประชาชนในชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีที่มีสถานภาพทางครอบครัวต่างกัน มี ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่าง นัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพทางครอบครัวแตกต่างกัน ได้แก่ แสมสด กับ สมรส และ โสด กับ หย่า

ร้าง ส่วนประชาชน ในสถานภาพ อื่น มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนาของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีมีแตกต่างกัน

๔) ประชาชนในชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน ได้แก่รัฐวิสาหกิจ กับ พนักงานบริษัท และ รัฐวิสาหกิจ กับ อื่น ๆ (นักศึกษา, แม่บ้าน) ส่วน ประชาชน ในอาชีพอื่น มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนาของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีมีแตกต่างกัน

๕) ประชาชนในชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีที่มีอายุงานต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) พบว่า ประชาชนที่มีอายุงานแตกต่างกัน ได้แก่ต่ำกว่า ๕ ปี กับ ๑๐-๑๔ ปี, ต่ำกว่า ๕ ปี กับ ๑๕-๑๙ ปี, ต่ำกว่า ๕ ปี กับ ตั้งแต่ ๒๐ ปีขึ้นไป, ๕-๙ ปี กับ ๑๐-๑๔ ปี, ๕-๙ ปี กับ ๑๕-๑๙ ปี และ ๕-๙ ปี กับ ตั้งแต่ ๒๐ ปีขึ้นไป ส่วนประชาชน ในอายุงานระดับอื่น มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนาของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีมีแตกต่างกัน

๖) ประชาชนในชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มี ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่าง นัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) พบว่า ประชาชนที่ มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน ได้แก่ ต่ำกว่าปริญญาตรี กับ ปริญญาตรี ส่วนประชาชน ในวุฒิการศึกษา ระดับอื่น ๆ มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนาของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีมีแตกต่างกัน

๗) ประชาชนในชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) พบว่า ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน ได้แก่ต่ำกว่า๕,๐๐๐ บาท กับ ๑๐,๐๐๐-๑๔,๙๙๙ บาท, ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท

กับ ๑๕,๐๐๐-๑๙,๙๙๙ บาท, ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท กับ ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป, ๕,๐๐๐-๙,๙๙๙ บาท กับ ๑๐,๐๐๐-๑๔,๙๙๙ บาท, ๕,๐๐๐-๙,๙๙๙ บาท กับ ๑๕,๐๐๐-๑๙,๙๙๙ บาท และ ๕,๐๐๐-๙,๙๙๙ บาท กับ ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป ส่วนประชาชนในรายได้ระดับอื่น ๆ มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๔ การนำเสนอ ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนาของชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีได้ดังนี้

ปัญหาเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีพบว่า บางครั้งบุคลากรไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ได้ งานบางอย่างมีความสลับซับซ้อนมากเกินไป ยากต่อการเข้าใจ บางครั้งมีการใช้อารมณ์ส่วนตัวมารวมกับการทำงาน ยังมีการดิ้นนินทาผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน บางทีมีการก้าวก่ายการทำงานของคนอื่น สำหรับผู้เริ่มเข้าทำงาน จะมีการปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานค่อนข้างยาก มีการนำของส่วนรวมไปใช้ส่วนตัวบ้าง บางทีการจัดสรรงบประมาณเกินความจำเป็นต่อการบริหาร การทำงาน บางครั้งไม่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้าจึงการสับสนในขั้นตอนการทำงาน บางทีเมื่อเกิดเหตุการณ์คับขัน ผู้บริหารไม่สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ยังตอบสนองความต้องการของชุมชนไม่ทั่วถึง การช่วยเหลือชุมชนบางครั้งยังตอบสนองความต้องการได้ไม่เต็มที่ บางครั้งการมอบหมายงานยังไม่ตรงกับความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา และบางครั้งบรรยากาศในการทำงานดูตึงเครียดเกินไป

ส่วนข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับภาวะผู้นำของชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่า ควรส่งเสริมให้บุคลากรสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ได้ งานใดที่มีความสลับซับซ้อนมากเกินไป ควรมีคู่มือ และอธิบายให้ชัดเจน ไม่ควรนำอารมณ์ส่วนตัวมาใช้ร่วมกับการทำงาน ควรฝึกพูดเรื่องที่ดีของผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน ควรปฏิบัติภายใต้ขอบเขตและภาระหน้าที่ของตน พยายามดูแลผู้เริ่มเข้าทำงานอย่างใกล้ชิด เพื่อการปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ง่าย ไม่ควรนำของส่วนรวมไปใช้ส่วนตัว ควรจัดสรรงบประมาณให้พอดีกับความจำเป็นในการบริหาร ควรวางแผนการทำงานอยู่เสมอ เพื่อมิให้เกิดการสับสนในขั้นตอนการทำงาน ผู้บริหารควรฝึกการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า อยู่เสมอ ๆ ควรตอบสนองความต้องการของชุมชนให้ทั่วถึงกัน ควรช่วยเหลือชุมชนตามความต้องการของชุมชนนั้น โดยการสอบถามความต้องการที่แท้จริงในแต่ละชุมชน ควรมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา และควรสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียดเกินไป

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจ นำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็น ต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีว่า ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะสอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากบริหารจัดการ ของชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีการบริหารที่ดี มีประสิทธิภาพ ตามหลัก สัปปริสธรรม ๗ เป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี ติมินทะ ได้วิจัยเรื่อง “ ภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ” ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และหลักการและกระบวนการวางแผน ด้านการรับรู้ข่าวสารในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นและอื่น ๆ^๐ และยังสอดคล้องผลการวิจัยของสมพร จันทะโก ได้วิจัยเรื่อง “ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ” ผลการวิจัย พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการสร้างบารมี ด้านการกระตุ้นเชาว์ปัญญา และด้านการคำนึงถึงเอกบุคลตามลำดับ ขณะที่ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยนของผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การบริหารแบบมีข้อยกเว้นโดยตรง การให้รางวัลอย่างเหมาะสม ตามลำดับ สำหรับการบริหารแบบมีข้อยกเว้นโดยอ้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย สำหรับภาวะผู้นำแบบตามสบายของผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย^๑ เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในแต่ละด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๑) หลักธัมมัญญตา (รู้จักเหตุ) จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตาม หลักสัปปริสธรรม ๗ ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง

^๐ สุภาวดี ติมินทะ, “ ภาวะผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นของกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยนครปฐม, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

^๑ สมพร จันทะโก, “ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

จังหวัดนนทบุรี ในหลักธัมมัญญา (รู้จักเหตุ) โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เนื่องจาก ผู้นำชุมชนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในงานที่ทำ มีหลักการทำงานที่ถูกต้อง ประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ และตั้งมั่นอยู่ในหลักแห่งกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ บริบูรณ์ เกษรา ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ” ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียน ตามการรับรู้ของ ผู้บริหารกับครูผู้สอน โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารมีการรับรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูผู้สอน รับรู้ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหาร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้บริหารมีการรับรู้ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหาร โรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกด้าน ยกเว้น ด้านการเป็นแหล่งวิชาการทางการสอนสำหรับคณะครู และด้านการตั้งความหวังกับคณะครูไว้สูง อยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนรับรู้ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน สามารถแสดงพฤติกรรมของผู้บริหารเกี่ยวกับการเรียน การสอน มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร สามารถบริหารงานด้านการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้บริหารต้องรับผิดชอบต่อการบริหารงานในโรงเรียนทุกงาน ทุกฝ่ายในโรงเรียน ซึ่งต้องใช้ทักษะในการจูงใจรวมทั้งการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อคณะครู ในโรงเรียน ทำให้คณะครูเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมาย^๐

๒) หลักอัตตัญญา (รู้จักผล) จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่ ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตาม หลักสัปปริสรธรรม ๗ ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในหลักอัตตัญญา (รู้จักผล) โดย รวมอยู่ในระดับ มาก เนื่องจาก ผู้นำชุมชนรู้จุดมุ่งหมายในงานที่ทำ มุ่งมั่นในการทำงานให้ถึงจุดหมาย ไม่หวั่นไหวในคำติฉินนินทา ไม่ จุกจิกจู้จี้กับเพื่อนร่วมงาน และไม่ถือสาและใช้อารมณ์ต่อเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ พระเสถียร จิติสมฺปนฺโน ได้วิจัยเรื่อง “ ภาวะผู้นำกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาวัดในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ” ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลของภาวะผู้นำ ในการบริหารวัดในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ในด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการสามารถเรียงลำดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับ ได้แก่ มีความผูกพัน และมุ่งมั่นต่อ หน้าที่ของตนเอง รองลงมา คือ สร้างความเชื่อมั่นกับ

^๐ บริบูรณ์ เกษรา, “ การศึกษาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ๒๕๔๘), หน้า ๘๐.

ผู้ร่วมงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีคุณภาพ และมีวิธีการทำงานที่แตกต่างในหลายรูปแบบ เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผล^๐

๓) หลักอัตตัตถูตา (รู้จักตน) จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปบุริสธรรม ๗ ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในหลักอัตตัตถูตา (รู้จักตน) โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เนื่องจาก ผู้นำชุมชนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตน รู้สถานภาพของตนเองเป็นอย่างดี มีความสามารถในการวางตัวได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง และสามารถปรับตัวเข้าหาผู้อื่น ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วิชัย จันทวงษ์ ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๓” ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๓ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากและเมื่อเรียงลำดับการใช้ภาวะผู้นำ พบว่าผู้บริหารใช้ความสามารถส่วนตัวเป็นลำดับแรกและการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล เป็นลำดับสุดท้าย เนื่องจากในปัจจุบันได้เกิดการเปลี่ยนแปลงการบริหารโดยเฉพาะทางการศึกษา ดังนั้นผู้ที่ผู้บริหารจึงต้องใช้ความสามารถส่วนตัวในการปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กร เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรู้สึกไว้วางใจ ยินดี จงรักภักดี และนับถือ ทำให้ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้มีศักยภาพเป็นนักพัฒนาเป็นผู้เสริมแรงได้ด้วยตนเอง ควบคุมตนเองได้ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความพยายามในการปฏิบัติงานสูงขึ้นกว่าปกติ^๐

๔) หลักมัตตัตถูตา (รู้จักประมาณ) จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปบุริสธรรม ๗ ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในหลักมัตตัตถูตา (รู้จักประมาณ) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้นำชุมชน มีการพัฒนาชุมชนตามความจำเป็นของชุมชนนั้น ๆ ใช้งบประมาณแผ่นดินเท่าที่จำเป็นต้องใช้ ลงโทษผู้กระทำผิดอย่างพอเหมาะพอควร ให้ความดีความชอบอย่างสมเหตุสมผล และจัดสรรงบประมาณอย่างพอเหมาะพอดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤติมา ไทยานันท์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามความเห็นของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ” ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่แสดงถึงภาวะผู้นำตามสภาพจริงของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลด้าน

^๐ พระเสถียร ฐิตสมฺปนฺโน, “ ภาวะผู้นำกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาวัดในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์) , (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๑๘.

^๐ วิชัย จันทวงษ์, “ ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๓”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๗), หน้า ๑๔๖.

บุคลิกภาพ พบว่า มีภาวะผู้นำตามสภาพจริงอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้นำเป็นผู้มีใจหนักแน่น สุขุมรอบคอบ รองลงมา มีอริยาไยที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง เป็นผู้มีความจริงใจ เปิดเผย เป็นคนตรง มีความเสมอต้นเสมอปลาย และเป็นคนกล้าแสดงออก^{*}

๕) หลักกาลัญญาตา (รู้จักกาลเวลา) จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในหลักกาลัญญาตา (รู้จักกาลเวลา) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้นำชุมชนมีการลำดับขั้นตอนในการทำงาน สามารถทำงานเสร็จได้ตามกำหนด สามารถลำดับการพูดได้ เป็นอย่างดี แก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทันท่วงที และรู้ว่าอะไรควรทำก่อนอะไรควรทำทีหลัง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สุขุมลย์ ประยุตินิวัฒน์ ได้วิจัยเรื่อง “ ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในทัศนะของพนักงานฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์นครหลวง บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการการเปลี่ยนแปลง พนักงานมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกรายการอยู่ในระดับมาก คือ ผู้นำต้องมีความอดทนและแก้ไขปัญหาต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ผู้นำต้องกล้าคิด กล้าทำ ในการนำพาองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลง ผู้นำต้องให้ข้อมูลที่ชัดเจนและชี้ให้เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง ผู้นำต้องสามารถนำการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมในสภาวะการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และผู้นำต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทันสมัย และเป็นที่ยอมรับ^๐

๖) หลักปรัสัญญาตา (รู้จักชุมชน) จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตาม หลักสัปปริสธรรม ๗ ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ในหลักปรัสัญญาตา (รู้จักชุมชน) โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เนื่องจาก ผู้นำชุมชนรู้ว่าชุมชนมีปัญหาย่างไร รู้ว่าควรแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างไร รู้ว่าชุมชนมีความต้องการอะไร ให้ความช่วยเหลือชุมชนได้ตามเป้าหมาย และสามารถเป็นที่พึ่งให้แก่ชุมชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกเมธ พิมพ์บำรุงธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๑-๕ ” ซึ่ง

^{*} กฤติมา ไทยยานันท์, “ ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามความเห็นของเจ้า หน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

^๐ สุขุมลย์ ประยุตินิวัฒน์, “ ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในทัศนะของพนักงานฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์ นครหลวง บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ”, **วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต** , (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐๓.

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๑- ๕ ด้านมนุษย์ โดยภาพรวมเห็นว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีกับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเอกชน^๖

๗) หลักปคคณญดา (รู้จักบุคคล) จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็น ว่า ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักสัปปริสธรรม ๗ ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมือเมือง จังหวัดนนทบุรี ในหลักปคคณญดา (รู้จักบุคคล) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้นำชุมชนสามารถไ้คนไ้ตรงกับงาน รุ้นิสัยใจคอของเพื่อนร่วมงาน มีความเอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมงาน มีความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนร่วมงาน และส่งเสริมคนดีให้เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สว่าง เบี้ยปลูก ไ้ทำการวิจัยเรื่อง “ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจังหวัดลำปางตามความคิดเห็นของครู ” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารในด้านมุ่งความสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก แต่ถ้าพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ไ้แก่ ผู้บริหารให้การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ครูทุกด้าน และพัฒนาตนเองของครูอยู่เสมอ^๖

๕.๒.๒ จากผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมือเมือง จังหวัดนนทบุรี สามารถนำมาอภิปรายผล ไ้ดังนี้

๑) จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มี ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมือเมือง จังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก สิทธิและหน้าที่ภายในชุมชนของชาย และหญิงมีความเสมอภาคกัน จึงไม่ส่งผลต่อ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมือเมือง จังหวัดนนทบุรีซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กรวรรณ คู่อ่อน ไ้วิจัยเรื่อง “ ภาวะผู้นำของหัวหน้างานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นงานพลาสติก ภาวะผู้นำของหัวหน้างานกับ

^๖โกเมธ พิมพ์เบ้าธรรม, “ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๑-๕”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๔๙), หน้า ๙๗.

^๖สว่าง เบี้ยปลูก, “ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจังหวัดลำปางตามความคิดเห็นของครู”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) , (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ๒๕๔๙), หน้า ๔๙.

ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นงานพลาสติก ” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานโรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นงานพลาสติกส่วนใหญ่ที่มี เพศ ต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กร และภาวะผู้นำของหัวหน้างานโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{ON}

๒) จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มี ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทั้งนี้เนื่องจากความคิดเห็นในช่วงอายุของแต่ละคน มีความแตกต่างกันไป จึงทำให้ส่งผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สร้อยสุรีย์รัตน์ พลพรพิสฐ ได้วิจัยเรื่อง “ ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดสมุทรสาคร ” ผลการวิจัยพบว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีภาวะผู้นำสูง และมีบทบาทการ ปฏิบัติงานมาก ทั้งในด้านการเป็นตัวแทนของราชการ การเป็นตัวแทนของประชาชน และการเป็นผู้นำชุมชน ส่วนคุณลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่แตกต่างกัน ในเรื่อง เพศ อายุ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง และความสัมพันธ์ด้านเครือญาติ ส่งผลต่อภาวะผู้นำและปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ยกเว้นคุณลักษณะในเรื่อง รายได้ ไม่มีผลต่อการ ปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน และภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง และเป็นไปในทางบวกกับการปฏิบัติงาน^{ON}

๓) จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพทางครอบครัวต่างกัน มี ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนาของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทั้งนี้เนื่องจากความรับผิดชอบทางครอบครัวของแต่ละคน มีความแตกต่างกัน จึงส่งผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนาของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อรพรรณ กอร่ม ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชาที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำ ศึกษากรณี ส่วนตรวจสอบภาษีอากร ๑-๖ ศูนย์บริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ กรมสรรพากร” ผลการวิจัยพบว่า ผู้ได้บังคับบัญชา

^{ON} กรวรรณ คู่อ้น, “ภาวะผู้นำของหัวหน้างานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นงานพลาสติก ภาวะผู้นำของหัวหน้างานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นงานพลาสติก”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

^{ON} สร้อยสุรีย์รัตน์ พลพรพิสฐ, “ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดสมุทรสาคร ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), บทคัดย่อ.

ที่มีอายุ สถานภาพสมรส และระยะเวลาในการปฏิบัติราชการต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบ
ภาวะผู้นำด้านลักษณะของกระบวนการควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.๐๕^{๐๐}

๔) ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มี ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึง
ประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดน่านบุรี
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะงานในการประกอบ
อาชีพของแต่ละคน มีความแตกต่างกัน จึงส่งผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์
ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดน่านบุรี ซึ่ง
สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมจิตร กาหวงศ์ เป็นการศึกษาค้นคว้าความพึงพอใจของผู้ป่วยนอกต่อ
การให้บริการของโรงพยาบาลมุกดาหาร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของ
ผู้ป่วยนอกต่อการให้บริการประชาสัมพันธ์ บริการเวชทะเบียน บริการคัดกรอง บริการตรวจ
บริการยา และการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ป่วยนอกที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา
อาชีพ รายได้ และที่อยู่อาศัยต่างกัน โดยให้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเลือกโดยวิธีการ
สุ่มตัวอย่างเป็นระบบจำนวน ๑,๐๐๐ ราย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย T-test และ F-test ผล
การศึกษาพบว่า ผู้ป่วยนอกมีความพึงพอใจในระดับมากต่อการบริการผู้ป่วยนอกทั้ง ๕ บริการซึ่ง
ได้แก่ บริการประชาสัมพันธ์ บริการเวชทะเบียน บริการคัดกรอง บริการตรวจ และบริการยา
และผู้ป่วยนอกที่มี อายุต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.๐๕ นักเรียนและผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพมีความพึงพอใจสูงกว่าผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรรม คำขาย
๐๐

๕) ประชาชนที่มีอายุงานต่างกัน มี ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึง
ประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดน่านบุรี
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทั้งนี้เนื่องจากประสบการณ์ในการทำงานของ
แต่ละคนมีความแตกต่างกันไป จึงส่งผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลัก
พระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดน่านบุรี ซึ่งสอดคล้องกับ
ผลงานวิจัยของ มนตรีพล พิทยธรรม ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำของข้าราชการ
กรุงเทพมหานครตำแหน่งหัวหน้าฝ่าย : ศึกษากรณีสำนักงานเขตห้วยขวางและสำนักงานเขต

^{๐๐} อรรถพร กอธรม, “ความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อรูปแบบภาวะผู้นำ ศึกษากรณี
ส่วนตรวจสอบภาษีอากร ๑-๖ ศูนย์บริหารภาษีธุรกิจขนาดใหญ่ กรมสรรพากร”, สารนิพนธ์บริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๖), บทคัดย่อ.

^{๐๐} สมจิตร กาหวงศ์, “ความพึงพอใจของผู้ป่วยนอกต่อการให้บริการของโรงพยาบาล
มุกดาหาร”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๐),
บทคัดย่อ.

สวนหลวง” ผลการวิจัยพบว่า ภูมิหลังของข้าราชการกรุงเทพมหานคร ระดับ ๑-๕ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็น ในเรื่องรูปแบบภาวะผู้นำทางการบริหารของข้าราชการ กรุงเทพมหานคร ตำแหน่งหัวหน้าฝ่าย ระดับ ๖-๗ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพวกเขารวมจำนวน ๒ ตัวแปร คือ ปัจจัยเรื่องระดับตำแหน่งและระยะเวลาดำรงตำแหน่งปัจจัย โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่าค่าที่กำหนดไว้ .๐๕ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับเงินเดือน และอายุราชการไม่มีความสัมพันธ์กัน โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่สูงกว่า .๐๕^{๐๐}

๖) ประชาชนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนาของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทั้งนี้เนื่องจากระดับการศึกษาของแต่ละคน มี ภูมิความรู้ และสาขาที่ศึกษาเล่าเรียนแตกต่างกันไป จึงส่งผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประกอบ มีมาก ได้วิจัยเรื่อง “ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจ : กรณีศึกษาดำรวจภูธรภาค ๕” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจนั้น พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านชั้นยศ ปัจจัยด้านตำแหน่ง และปัจจัยด้านการบรรจุเข้ารับราชการครั้งแรก มีผลต่อรูปแบบภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจ แต่ปัจจัยด้านอายุของข้าราชการตำรวจไม่มีผลต่อรูปแบบภาวะผู้นำแต่อย่างใด^{๐๐}

๗) ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทั้งนี้เนื่องจาก รายได้และค่าใช้จ่ายในการใช้ชีวิตประจำวันของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน จึงส่งผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนาของผู้นำชุมชนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรีซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปิยะฉัตร แวงโสธรณ์ ได้วิจัยเรื่อง “แบบภาวะผู้นำ สมรรถนะผู้นำกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงาน ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) ” ผลการวิจัยพบว่า ความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) อยู่ใน ระดับสูง มีการรับรู้แบบภาวะผู้นำส่วนใหญ่เป็นแบบ

^{๐๐} มนตรีพล พิทยธรรม, “รูปแบบภาวะผู้นำของข้าราชการกรุงเทพมหานครตำแหน่งหัวหน้าฝ่าย : ศึกษากรณีสำนักงานเขตห้วยขวางและสำนักงานเขตสวนหลวง”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๘), บทคัดย่อ.

^{๐๐} ประกอบ มีมาก, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจ : กรณีศึกษาดำรวจภูธรภาค ๕”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เชียงใหม่, ๒๕๔๘), บทคัดย่อ.

ปรึกษาหารือ มีการรับรู้สมรรถนะผู้นำ ด้านสัมพันธภาพ ด้านการบริหารและการจัดการ และด้านความเป็นผู้นำ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนพนักงานที่มีอายุ อายุงาน ระดับการศึกษา และระดับเงินเดือนแตกต่างกัน มีความจงรักภักดีต่อการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑^{๐*}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามหลักพระพุทธศาสนา ของผู้นำชุมชนตาม ความคิดเห็นของประชาชน : กรณีศึกษาชุมชนตำบลบางรักน้อยอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑. จากผลการวิจัยหลักธัมมัญญา (รู้จักเหตุ) พบว่า บางครั้งนายก อบต. หรือผู้นำชุมชนไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ได้ และงานบางอย่างมีความสลับซับซ้อนยากต่อการเข้าใจ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้บุคลากรสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ได้งานใดที่มีความสลับซับซ้อนมากเกินไป ควรมีคู่มือ และอธิบายให้ชัดเจน

๒. จากผลการวิจัยหลักอัทธัญญา (รู้จักผล) พบว่า บางครั้งนายก อบต. หรือผู้นำชุมชนมีการใช้อารมณ์ส่วนตัวมารวมกับการทำงาน ยังมีการติฉินนินทาผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน ดังนั้น จึงไม่ควรนำอารมณ์ส่วนตัวมาใช้ร่วมกับการทำงาน และควรฝึกพูดเรื่องที่ดีของผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน

๓. จากผลการวิจัยหลักอัทธัญญา (รู้จักตน) พบว่า บางทีนายก อบต. หรือผู้นำชุมชนมีการก้าวก่ายการทำงานของคนอื่น และสำหรับผู้เริ่มเข้าทำงาน จะมีการปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานค่อนข้างยาก ดังนั้น จึงควรปฏิบัติภายใต้ขอบเขต และภาระหน้าที่ของตน และพยายามดูแลผู้เริ่มเข้าทำงานอย่างใกล้ชิด เพื่อการปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ง่าย

๔. จากผลการวิจัยหลักมัตตัญญา (รู้จักประมาณ) พบว่า มีการนำของส่วนรวมไปใช้ส่วนตัวบ้าง และบางทีการจัดสรรงบประมาณเกินความจำเป็นต่อการบริหาร ดังนั้นนายก อบต. หรือผู้นำชุมชน จึงไม่ควรนำของส่วนรวมไปใช้ส่วนตัว และควรจัดสรรงบประมาณให้พอดีกับความจำเป็นในการบริหาร

^{๐*}ปิยะฉัตร แวงโสธรณ์, “แบบภาวะผู้นำ สมรรถนะผู้นำ กับความจงรักภักดีต่อการของพนักงาน ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๔๘), บทคัดย่อ.

๕. จากผลการวิจัยหลักกาลัญญาตา (รู้จักกาลเวลา) พบว่า การทำงานบางครั้งไม่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้าจึงการสับสนในขั้นตอนการทำงาน และเมื่อเกิดเหตุการณ์คับขัน ผู้บริหารไม่สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ ดังนั้น นายก อบต. หรือผู้นำชุมชน จึงควรวางแผนการทำงานอยู่เสมอ เพื่อมิให้เกิดการสับสนในขั้นตอนการทำงาน และผู้บริหารควรฝึกการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอยู่เสมอ ๆ

๖. หลักปรีชาญาณตา (รู้จักชุมชน) พบว่า นายก อบต. หรือผู้นำชุมชน ยังตอบสนองความต้องการของชุมชนไม่ทั่วถึง และการช่วยเหลือชุมชนบางครั้งยังตอบสนองความต้องการได้ไม่เต็มที่ ดังนั้น นายก อบต. หรือผู้นำชุมชน จึงควรตอบสนองความต้องการของชุมชนให้ทั่วถึงกัน และควรช่วยเหลือชุมชนตามความต้องการของชุมชนนั้น โดยการสอบถามความต้องการที่แท้จริงในแต่ละชุมชน

๗. หลักปุคคัลญญาตา (รู้จักบุคคล) พบว่า บางครั้งนายก อบต. หรือผู้นำชุมชน มอบหมายงานยังไม่ตรงกับความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา และบางครั้งบรรยากาศในการทำงานดูตึงเครียดเกินไป ดังนั้น นายก อบต. หรือผู้นำชุมชน จึงควรมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา และควรสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียดเกินไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำ ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

๑. ควรศึกษาจากกลุ่มประชากร หรือกลุ่มตัวอย่างโดยรวมจากหน่วยงานอื่น เพื่อศึกษาข้อมูลว่ามีการใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ เกี่ยวกับบทบาท ภาวะผู้นำที่มีความเหมือนกัน หรือแตกต่างกันจากการวิจัยครั้งนี้

๒. ควรศึกษาการนำหลักพุทธธรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ เช่น อธิปไตย ๓ พรหมวิหาร ๔ เป็นต้น มาใช้ร่วมกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์

๓. ควรศึกษาการประยุกต์แนวทางการพัฒนาผู้นำที่พึงประสงค์ตามพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน